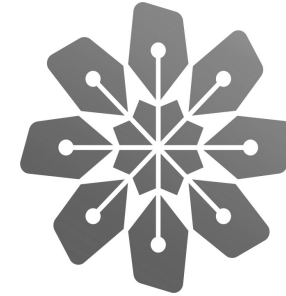

Eko-hədə: ABŞ iqlim danışıqlarından niyə uzaqlaşır?

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

İndiyə qədər aparılan ən əhatəli global ətraf mühit qiymətləndirməsi dünya ölkələrinin qarşısına belə bir öhdəlik qoyur: 1 milyondan çox bitki və heyvan növünün məhv olma təhlükəsi yaradan iqlim dəyişikliyi və biomüxtəlifliyin itirilməsi də daxil olmaqla ən aktual ətraf mühit problemlərini həll etmək üçün hamılıqla çalışmaq lazımdır.

Lakin dünya ölkələrini qalığ yanacaq istifadəsindən çəkəndirən Amerika özü bu danışıqlarda iştirakdan imtina edir, beynəlxalq ekoloji sazişlərdən geri çəkilir. BMT Ətraf Mühit Assambleyası ötən ay 83 ölkədən olan təxminən 300 alim tərəfindən yeni hesabat hazırladı. BMT Ətraf Mühit Proqramının Qlobal Ətraf Mühit Baxışının müəllifləri bildiriblər ki, torpaqların degradasiyası və çirklənməsi də daxil olmaqla, bütün ekoloji məsələlər bir-biri ilə ayrılmaz şəkildə bağlıdır. Artan xərclər və qazıntı yanacaqlarından uzaqlaşmaq, davamlı kənd təsərrüfatı təcrübələrini təşviq etmək, çirklənmənin qarşısını almaq və tullantıları məhdudlaşdırmaq üçün maliyyə stimullarını əhatə edən həll yolları tapmaq zəruridir.

Britaniyalı iqlim alimi Bob

Vatson deyib: "Biomüxtəliflik, torpaqların degradasiyası və çirklənməsi haqqında düşünmədən iqlim dəyişikliyi barədə düşünə bilməzsiniz. İqlim dəyişikliyi və çirklənmənin nəticələri barədə düşünmədən biomüxtəlifliyin itirilməsi haqqında düşünə bilməzsiniz."

Mütəxəssislər xəbərdarlıq ediblər ki, dünya iqlim dəyişikliyi, canlı növlər, torpaq itkisi və digər zərər baxımından dönüş nöqtəsinə yaxınlaşır. Lakin onlar bildiriblər ki, bu problemlərin həlli üçün səylər əsasən fərdi razılaşmalar vasitəsilə həyata keçirilib və bu da demək olar ki, kifayət qədər irəliləyiş əldə etməyib. Əvəzində, onlar hökumətin hər bir sahəsini, maliyyə sektorunu, sənayeni və vətəndaşları əhatə edən yaşamaq və təbii sərvətlərin məhdud olduğunu qəbul edən dairəvi iqtisadiyyatı müdafiə edirlər. "Dediyimiz odur ki, biz daha dayanıqlı ola bilərik, lakin bu sistemləri dəyişdirmək üçün misli

görünməmiş dəyişikliklər tələb olunacaq. Bu, indi sürətlə edilməlidir, çünki vaxtımız tükənir." - deyə Watson bildirib.

Hesabatda, dünya hazırkı yolunda davam edərsə, gələcəyin pis olacağı açıqca göstərilir. Bildirilir ki, istiliyi saxlayan istixana qazlarının tullantıları - əsasən kömür, qaz və neft kimi qalığ yanacaqların yandırılmasına görə ölkələr arasında tullantıların azaldılması üçün onilliklər boyu aparılan danışıqlara baxmayaraq, 2024-cü ildə yüksək həddə çatdı. On il əvvəl, iqlim dəyişikliyi ən fəlakətli təsirlərindən qaçmaq və ya azaltmaq üçün sənayeləşmədən əvvəlki dövrlərdən bəri gələcək istiləşməni 1,5 dərəcə Selsi səviyyəsindən çox olmayan səviyyədə məhdudlaşdırmaq məqsədi ilə təxminən 200 ölkə Paris Sazişini imzaladı. Lakin bu gözlənilən effekti vermədi. "Hazırkı trayektoriyada iqlim 2100-cü ilə qədər 2,4 dərəcə Selsi istiləşə

bilər" deyə Uotson bildirib.

Alimlər, iqlim dəyişikliyi daha şiddətli fərtinələr, quraqlıq, isti hava və meşə yanğınları da daxil olmaqla daha ekstremal hava şəraitinə səbəb olduğunu bildirirlər. Hesabatda yer alan digər çətinliklər arasında global miqyasda torpaq sahəsi ilə bağlıdır. Bildirilir ki, dünyada torpaqların 40%-ə qədər degradasiyaya uğrayır və çirklənmə ildə təxminən 9 milyon insanın ölümünə səbəb olur. Hesabatda deyilir ki, 2050-ci ilə qədər xalis sıfır emissiya məqsədinə çatmaq və biomüxtəlifliyi bərpa etmək üçün hər il global investisiyaya təxminən 8 trilyon dollar lazımdır. Lakin 2050-ci ildən başlayaraq iqtisadi fayda xərclərdən çox olacaq və 2070-ci ilə qədər ildə 20 trilyon dollara, sonra isə ildə 100 trilyon dollara çatacaq.

Hesabatın təcili tədbir görülməsi barədə çağırışına baxmayaraq, alimlər deyirlər ki, beynəlxalq əməkdaşlıq heç də zamanətli deyil. Xüsusən də ABŞ prezidenti Donald Tramp bir çox müzakirələrdə iştirak etməkdən imtina etdiyi üçün əməkdaşlıqlar getdikcə zəifləyir. ABŞ-ı Paris Sazişindən çıxaran Tramp

iqlim dəyişikliyi saxtakarlıq adlandırır. O, qalığ yanacaq istifadəsini təşviq edib, bərpa olunan enerji üçün icazələri ləğv edib və avtomobil yanacağının səmərəliliyi standartlarından imtina edir. "Beynəlxalq tədbirlər və sazişlər getdikcə daha da çətinləşir", - deyə Watson bildirib və qeyd edib ki, bu il Braziliyada keçirilən BMT iqlim konfransı istixana başa çatdı, baxmayaraq ki, ilin əvvəlində keçirilən BMT konfransı global biomüxtəlifliyin qorunması üçün maliyyələşdirmə öhdəlikləri götürmüşdü. Watson bildirib ki, ABŞ, Nayrobidə keçirilən hökumətlərarası görüşdə iştirak etməyib, lakin son gün müzakirələrə qoşulub və hesabatdakı heç bir şeylə razılaşmadıqlarını bildirib. Watson deyib: "Bəzi ölkələr deyə bilər ki, ABŞ bu istiqamətdə heç nə etmək istəmirsə, biz niyə etməliyik?".

Lalə Mehralı